

Uluhiyet

1

- "Bütün semavi kitapların ve bütün peygamberlerin en büyük davası Hâlık-ı Kâinatın uluhiyet ve vahdaniyetini ilandır." (i. İcaz 228)
- "Öyle de uluhiyet de, peygamberleri göndermekle kendini göstermeksizim mümkün değildir." (Söz. 61)
- "Uluhiyet, risafetsiz olamaz." (Söz 62)
- "Hem uluhiyetin azamet-i haşmeti haysiyetiyle, başlarında bazan şifre bulunan bir muhabese mecmuasıdır." (Söz. 134)
- "Bismillah'ta dahi uluhiyete remiz var." (Em II 94)
- "Elhamdülillah'da uluhiyetin zahir işaratı var." (Em II 95)
- "İşte saltanat-ı uluhiyet Rahman, Rezzak, Vehhab, Hallak, Faal, Kerim, Rahim gibi pek çok esma-i mukaddeseyi hakiki olarak ihtiza ediyor. O hakiki esma dahi, hakiki âyinele ihtiza ediyorsa." (Mekt. 84)
- "İstiklal ve infirad, uluhiyet için zati hassalardır." (M. Nuriye 59)
- "Uluhiyet, mukteza-ye hikmet olarak tezahür istemesine..." (Mekt. 212)
- "... tezahür-ü Rububiyet hakikatının içinde tebarüz-ü Uluhiyet hakikati..." (A. M. 138)

Lugat: tezahür = Allah'ın herşeyin sahibi ve terbiyecisi düşünün meydana çıkması ve görünmesi.

tebarüz = Allah'ın kainattaki bütün varlıkları emir ve idaresi altına alıp kendine kulluk ettirmesinin belli düşü ve görünmesi.

Danede → tezahür → Göze, ve oradan okla hitap ediyor.
tebarüz → Kolbe hitap ediyor, çünkü "his" ediyor.

Abdullah

Demek: Akılda → Rububiyet → tezahür eder, sonra
Kalbde → Uluhiyet → tebarüz eder.

(bak Söz 764:

"İlim ile gelen mesail-i imaniyye dahi, akıl midesine girdikten sonra, derecâta göre ruh, kalb, sır, nefis ve hâkeza... letaif, kendine göre birer hisse alır, mass eder. Eğer onların hissesi olmazsa, noksan olur."

- "Ve tezahür-ü Rububiyet hakikatı içinde bedahetle hissedilen ve bulunan Uluhiyyetin tebarüz hakikatı dahi esma-i hüsnanın rahimane ve kerimane cüveleriyle ve "Yedi Sıfat-ı Subutiyye" olan; "Hayat", "İlim", "Kudret", "İrade", "Sem", "Basar" ve "Kelam" sıfatlarının celalli ve cemalli tecellileriyle kendini tanıttırır, bildirir." (A.N. 140)

Tezahür-ü Rububiyet hakikatı içinde bedahetle
→ hissedilen ve bulunan → Uluhiyyet

Uluhiyyetin tebarüz hakikatı dahi

esma-i hüsnanın
rahimane ve kerimane
cüveleriyle

ve

Yedi Sıfat-ı Subutiyye'nin
celalli ve cemalli
tecellileriyle

kendini tanıttırır, bildirir.

- "elbette kendi vücudunu onlara tekellümü ile iş'ar etmek, Uluhiyyetin muktezasıdır." (A.N. 118)

- "... zîşuus masnulasına,
vücudunu ve
huzusunu ve
himayetini

} fiilen ihsas ettiği gibi,

bir nevi "meikaleme-i Rabbaniyye hükümünde sayılan
bir kısım içhamlar perdesinde ve
mahsus ve
bir mahluka bakan

} onun kabiliyetine göre,
} onun kalb telefonuyla
} kendi huzusunu ve
} vücudunu
} karşın dahi
} ihsas etmesi

Amal Kitabı

→ şefkat-i Uluhiyyetin ve rahmet-i Rububiyyetin zarurî ve vâcib bir muktezasıdır." (A.N. 120)

- "Kemalatını göstermek, Kendini tanıttirmek, Kendini sevdirmek için > bu kâinatı hadsiz harika sanatlarıyla, nimetleriyle süsleyen bir saltanat-ı Uluhiyyet..." (A.N. 180)
- "Kâinatın hey'et-i mecmuasındaki teavün, tesanüd, teanuk, tecavübden > tezahür eden Sikke-i Kübra-i Uluhiyyettir..." (Söz. 8)
- "Uluhiyet, risalet, ahiret, kainat arasında hakikatta telazüm vardır." (M. Nusiye 36)
- "daire-i uluhiyete ait hakaik-i mücerrede, daire-i mümkinatta ancak misaller ile temessül ve tavazzuh eder.
Mümkün ve miskin olan insan da, daire-i imkânda misallere bakarak, fevkinde bulunan daire-i vücubun şunatını, ahvalini düşünür." (M. Nusiye 106)
- "uluhiyetin azametine bir müşahid, bir mütenezzih, bir mütehayyir, bir mütefekkir lazımdır ki, o güzellikleri görsün; o manzaralar arasında tenezzüh etsin; o harika nakışlara, zinetlere tefekküs ile hayran olsun." (M.N. 189)
- "Ve o intisab ise, saltanat-ı uluhiyetin dellalları ve lancıları olan ins ve melek ve ruhanîlerin marifet ve tasdikleriyle anlaşılır." (Şua 645)
- "Cenab-ı Hak tarafından insanlara verilen benlik ve hürriyet, uluhiyet sıfatlarını fehmetmek üzere bir vahid-i kıyasî vazifesini görür." (M.N. 67)

- "Taki o ene, bir vahid-i kıyasi olup, evsaf-ı rububiyet ve şuanat-ı ululiyet bilinsin." (Söz 536)
- "Hem madem şu mevcudat içinde, şu umumî rububiyeti, bütûn dekaiki ile; şu azim saltanat-ı ululiyeti, bütûn hakaiki ile görecektir insan nev'i vardır." (Söz 568)
- "Nazar-ı nübüvvet ve tevhid iman; vahdete, ahirete, ululiyete baktığı için, hakaiki ona göre görür."

Ehl-i felsefe ve hikmetin nazarı kesrete, esbaba, tabiata bakas,

ona göre görür.

Nokta-i nazar birbirinden çok uzaktır." (Söz 350)

- "veled ve vâlidî ve küfrü bulunanların, nefy-i ululiyetleridir ve mabud olmaya layık olmadıklarını..." (Söz 412)
- "Evet, nevî beşerin her tairesi birer nevi ibadet ile fitrî gibi meşgul olması + sair zıhayatın, belki cemadatin dahi fitrî hizmetleri birer nevi ibadet hükmünde bulunması + kâinatta moddî ve manevî bütûn nimetlerin ve ihsanların herbiri, bir mabudiyet tarafından, hamd ve ibadeti yapturan perestîşe ve şükre birer vesile olmaları + vahiy ve ilhamlar gibi bütûn teressühat-ı gaybiye ve tezdhürat-ı maneviyenin bir tek ilahın mabudiyetini ilan etmeleri; → elbette ve bedahetle bir ululiyet-i mutlakının tahakkuku ve hükümferma olduğunu isbat ederler." (Şua 150)

Ulubiyet

5

- "kendi Ulubiyetini izhas ederek, o Ulubiyetine karşı iman ve teslim ve inkıyad ve itaat ettirmek..." (A.17. 125)
- "... ulubiyetinin izhasına karşı; zaaf içinde aczlerini, ihtiyas içinde fakirlerini ilandan ibaret olan ubudiyet ile..."
→ "ubudiyetin hulasası olan "nomaz" ile mukabele..." (Söz 125)
- "Ulubiyetin dergâhında acz ve zaafını → istimdad lisanıyla; fakir ve hacatını → tazarru ve dua lisanıyla ilan et ve abid olduğunu göster." (Söz 328)
- dar-ı saadet ve âlem-i beka
→ Ulubiyetin en büyük medarı ve mazhası (A.17. 220)

Rububiyet

- > Kesret dairesi
- > Mana-yı ismi, yani tezahür
- > Ehl-i felsefe ve hikmet nazarı tabiat demiş
- > Faaliyet olduğundan, görünüyor, yani şuhud => göze ve oradan okla hitab ediyor
- > Eylem istiyor, yani fiilî ubüdiyet
- > Şecere-i hikmet olmadan Rububiyet olmaz

Ulubiyet

- > Vahdet dairesi
- > Mana-yı hasfî, yani tebarüz
- > Ehl-i nübüvvet ve tevhid ve iman "Adetullah" demiş
- > gayb olduğundan, hissediliyor, yani vicdana hitab ediyor
- > İman, Teslim, İtaat istiyor, yani kalben yapılan ibadet
- > Rububiyet olmadan Ulubiyet olmaz